

Specialisering i bredden på HJORTHEDE PLANTESKOLE

På en kold og klar januardag var Danske Juletræer på besøg hos Hjorthede Planteskole til en snak om produktion af planter og drift af en planteskole i en tid, hvor det ikke kun er på juletræerne, at der opleves stor konkurrence. En klar og tydelig strategi er et vigtigt fundament for alle virksomheder, og hos Hjorthede Planteskole er strategien tydelig; planteskolen har specialiseret sig i bredden og leverer i dag planter til hele den grønne sektor.

☰ RUNE VESTERAGER ASMUSSE

Plantevalget i fokus

Den rigtige plante – på det rigtige sted – på det rigtige tidspunkt – til den rigtige pris. Mantraet hos Hjorthede Planteskole bliver tydeligvis brugt som et aktiv. Gentagne gange undervejs i interviewet fremhæves dette af skov- og landskabsingeniør Morten Jacobsen, og det er klart, at det ikke blot er luftige ord, men at det rent faktisk er et mantra, der praktiseres som en fast del i dagligdagen.

”Den faglige sparring med kunderne omkring plantevalget er vigtig for os”, fortæller Morten Jacobsen, da vi diskuterer planteskolens udvalg af plantetyper og provenienser. *”Vi forsøger altid at få en faglig dialog med kunden om formål og anvendelse af planterne, inden vi i samarbejde lægger os fast på den endelige ordre. Vi har et bredt udvalg af provenienser, men det er vigtigt for os, at vi løbende får afstemt behovet hos kunderne – det kommer i sidste ende kunden, men også os selv til gode”,* fortsætter han.

Morten Jacobsen har arbejdet ved Hjorthede Planteskole siden 2007, og sammen med produktionsgartner Anna Ilsøe og skov- og landskabsingeniør Søren Løth, udgør han planteskolens faglige salgspersonale. Internt er fagområderne opdelt således, at Morten sammen med Søren Løth har ansvar for området for skov, juletræer og landskab, mens Anna Ilsøe varetager området for have og anlæg.

Specialisering i bredden

Hjorthede Planteskole ejes i dag af Søren Iversen, der, siden han overtog virksomheden fra sin far, har arbejdet meget med udvikling af virksomheden og ledelse af medarbejderne. I sin strategi for virksomheden er der lagt tydelig vægt på risikospredning, og i planteskolen er produktionen derved fordelt på tre ben gennem produktion af planter til:

1. Juletræer og klippegrønt
2. Skov og landskab
3. Hæk, have og kirkegårde

Salget foregår udelukkende engros til professionelle aktører, som HedeDanmark, Skovdyrkerne, entreprenører, juletræsproducenter, havecentre, skovdistrikter, kirker og anlægsgartnere. Salget foregår langt overvejende til kunder inden for landets grænser, men der sælges også planter til eksport.

Planteskolen ligger højt i det kuperede terræn, der afgrænses af Nørreådalene mod nord og Gudenådalene mod syd. Der er en ganske stor variation i områdets jordbundstyper, og selvom både terrænet og jordbundsvariationen giver udfordringer i forhold til arrondering, giver det samtidig også mulighed for at have en bred palet af forskellige plantearter, der kræver forskellige vækstbetingelser.

I lighed med markedet for juletræer svinger markedet for planteskolernes planter også med udbud og efterspørgsel. Hjorthede Planteskole undgår i kraft af sin risikospredning på flere forretningsområder de værste dønninger af udsving i

Morten Jacobsen er skov- og landskabsingeniør med specielt fokus på skovkunder og juletræsproducenter. Morten står desuden for den daglige ledelse af kontoret.

markedet, da produktion af planter til eksempelvis juletræer og klippegrønt ikke bærer hele virksomhedens omsætning.

Produktionen tilpasses løbende, og vægten på de forskellige "ben" skifter fra år til år, forklarer Morten Jacobsen. "Det varierer selvfølgelig, hvordan vi detailplanlægger produktionen, og vi søger altid at få afstemt det fremtidige behov fra vores kunder

Fjeldædelgran (*Abies lasiocarpa*) af proveniensens MC.Gillvray Lake fra British Columbia er efterspurgt af nordmændene. "Den udvikler sig meget forgrenet, tæt og slankt, og med den rette formregulering giver det et flot resultat", fortæller Morten Jacobsen.

Frøplantagen med *Taxus bacata* Hjorthede L.227 er placeret lige ved siden af planteskolen.

Frøplantagen af bornmüllergran (*Abies bornmülleriana*) er netop begyndt at give frø, som kan anvendes til produktion af planter i planteskolen.

gennem en aktiv dialog. Det er en svær balancegang, men det lykkes som regel at ramme rimeligt indenfor skiven”, fortæller Morten Jacobsen.

I øjeblikket oplever Hjorthede Planteskole lidt ekstra vind i sejlene fra den nye tilskudsordning for skovrejsning. De forventer, at ordningen i de kommende år vil øge efterspørgslen på navnligt hjemmehørende løvtræsarter bøg, eg og lind, som er prioriterede arter i tilskudsordningen.

Et slag for dansk materiale

Bladrer man igennem Hjorthede Planteskoles katalog over barrodsplanter til juletræer og pyntegrønt, er det tydeligt, at der er et stort udvalg af gode og velafprøvede provenienser at vælge mellem. Heriblandt de fem danske provenienser af nordmannsgran: Silkeborg Nordskov FP.259, Mosemark Tue Næs FP.251, Skelhusmarken FP.272, Ny Saltbjerg F.808 og Tversted F.527. På trods af det fine udvalg af danske provenienser, oplever de, at kunderne i dag ofte efterspørger materiale fra Ambrolauri-området i Georgien. Morten Jacobsen mener, at efterspørgslen må-

ske kan være en reaktion på et udfordret marked for træer, hvor mange derfor vender tilbage til et velkendt frømateriale.

”Det undrer os lidt, men det er som om, at der i branchen er opstået en opfattelse af, at det eneste, der kan lave salgbare juletræer er generne fra Ambrolauri i Georgien”, fortæller Morten Jacobsen. ”Vi synes, at det er lidt ærgerligt, at der ikke er større efterspørgsel på det danske materiale, da der jo netop er selekteret i frøplantagerne med henblik på et øget juletræsudbytte. Budskabet er ikke fremmed for Danske Juletræers udsending, som oplever samme melding fra flere andre planteskoler og fra forskerne, som alle står lidt undrende over for den lidt ensidige efterspørgsel på den gammelkendte georgiske proveniens.

Andre arter

Det er dog ikke kun nordmannsgran, der figurerer i arts- og proveniensoversigten. Bornmüllergran (*Abies bornmülleriana*), frasergran (*Abies fraseri*), koreagran (*Abies koreana*), fjeldædelgran (*Abies lasiocarpa*) og nobilis (*Abies procera*) er blot nogle af øvrige nåletræsarter, som Hjorthede Planteskole

Hjorthede Planteskole, som den så ud, da Søren Iversen overtog virksomheden.

I 2008 blev der ekspanderet med 1.800 m², som gav væsentlig større kapacitet og mere rationalitet i arbejdsgangene.

Blågran er også et efterspurgt vare, som planteskolen hvert år producerer en betydelig mængde af.

tilbyder i sortimentet. Fjeldædelgran er en efterspurgt vare, som planteskolen sender til Norge, hvor arten udgør en væsentlig andel af produktionen. Hjorthede Planteskole udbyder blandt andet proveniensen White River fra British Columbia, som i et ph.d.-projekt fra 2016 blev vurderet til at være den mest vel-egnede proveniens til juletræsproduktion under danske forhold ud af 26 afprøvede provenienser.

Egne provenienser

Det er tydeligt, at Hjorthede Planteskole er en planteskole, hvor man gør meget ud af at have de rigtige provenienser i produktkataloget. Dette bliver fremhævet endnu mere tydeligt, da vi på turen rundt i planteskolen stopper ved et ganske særligt aktiv, som ingen andre planteskoler kan prale med. I 1990 fik planteskolen specialtilladelse til at hjemtage formeringsmateriale af den fredede naturbevoksning med taks (*Taxus baccata Hjorthede*) i Munkebjerg ved Vejle Fjord. Materialet er opformeret i en frøplantage siden da, og i dag kan Hjorthede Planteskole derfor levere en stabil forsyning af det oprindelig gamle danske materiale, som med sine finkvistede grene samt tætte og langsomme vækst primært anvendes til hække på kirkegårde.

Derudover har Hjorthede Planteskole også egen frøplantage af bornmüllergran (*Abies bornmülleriana*) og thuja (*Thuja occidentalis*). Bornmüllergranen, der ligner nordmannsgranen til forveksling, er netop begyndt at give frø, der nu kan anvendes i planteskolen og stammer oprindeligt fra Bolu Kökez i Tyrkiet. Planteskolens thuja stammer fra en gammel thujahæk Ålum i Nørreådal nord for planteskolen. Dertil har Hjorthede Planteskole andel i en høstlicens i Ambrolauriområdet i Georgien, som er med til at garantere planteskolen en stabil leverance af frømateriale fra det eftertragtede område.

Hjorthede har tidligere haft en mindre økologisk produktion, som primært var motiveret af statens ønsker om økologisk plantemateriale til deres skove. I dag er der dog ingen økologisk produktion på planteskolen, som heller ikke oplever efterspørgsel

på økologiske produkter. Derimod har planteskolen en tro på, at der i fremtiden kan komme øget efterspørgsel på bornmüllergran, som måske kan vise sig at være resistent mod angreb af alm. ædelgranlus. "Det vil i hvert fald skabe et bedre udgangspunkt for pesticidfri dyrkning, hvis det bliver en mere efterspurgt vare i fremtiden", fremhæver Morten Jacobsen. Indtil videre skal der dog gøres flere erfaringer, inden egenskaben kan endeligt dokumenteres.

Hjorthede Planteskole i tal

Hjorthede planteskole er beliggende i Midtjylland i udkanten af landsbyen Hjorthede knap 10 km nord for Bjerringbro. Planteskolen har til dagligt en fast stab på 12-14 medarbejdere og elever, hvoraf hovedparten er beskæftiget i produktionen. I perioden fra marts til maj, som er højsæson, øges antallet af medarbejdere til omtrent 35, da der i denne periode er stor travlhed med blandt andet forberedelse af plante- og såbede samt logistikken omkring optagning af planter og planter på køl.

ASM
ØSTERVANG ApS

- ★ Netmaskine
- ★ Hegnsudruller
- ★ Plantemaskine: 1- 2- eller 3-rækkes
- ★ Pallegaffler
- ★ 8 m. transportvogn med hydrauliske slidsker
- ★ Spidser
- ★ Enarmet sprøjte

ASM ØSTERVANG giver dig en bred vifte af muligheder at vælge imellem, indenfor skovbrug, til konkurrencedygtige priser. Du er naturligvis velkommen til at kontakte os, for yderligere oplysning eller for at få tilsendt prospekt.

- ★ Hydraulisk pælehammer
- ★ Hydraulisk pælebor
- ★ **Stærk 1-rækket plantemaskine til plantning i gamle juletræskulturer** – fås nu også som 2, 3 og 4-rækket med hydraulisk justerbar rækkeafstand

NYHED: Medium palle-pakker

ASM ØSTERVANG • www.asm-ostervang.dk

Tlf. 9856 5250 • asm@asm-ostervang.dk • Terndrupvej 28 • Astrup • 9510 Arden

Det er i foråret, at der er absolut størst aktivitet på planteskolen. Her er det nordmannsgran 2/1'ere, der er på vej videre fra plantebedet på Hjorthede.

I dag ejes Hjorthede Planteskole af Søren Iversen, som har overtaget planteskolen af sin far Thorkild Iversen, der i 1973 købte det, der dengang var et mindre havecenter. Thorkild Iversen er uddannet skovtekniker, og kort efter overtagelsen blev produktionen lagt om med henblik på engrossalg af skovplanter. Søren Iversen overtog planteskolen i 2002 og rationaliserede gradvist virksomheden, hvilket kulminerede med en udvidelse i 2008, hvor der blev opført en tilbygning på 1800 m². Tilføjes gav plads til et moderne sorteringsrum, en rummelig pakkehal og sociale faciliteter samt et flot åbent kontormiljø. Planteskolen er et aktieselskab og har en professionel bestyrelse, som

bidrager til sparring omkring udvikling og tilpasning til den aktuelle markedssituation.

Produktionsarealet er på cirka 90 ha, og der bliver årligt sendt mellem fem og syv millioner planter ud til forskellige kunder i hele landet. Hjorthede Planteskole har ingen egenproduktion af juletræer og klippegrønt, da de ikke ønsker at konkurrere med deres kunder. Samtidigt lægger Hjorthede Planteskole vægt på at have gode og langvarige relationer til kunderne, da det betaler sig i sidste ende.

Planteskolen foretager primært mekanisk renholdelse, og der er et generelt fokus på at minimere forbruget af planteværnsmidler i produktionen.

© HJORTHEDE PLANTESKOLE.

En flot 2/1'er fra Hjorthede Planteskole, der er klar til næste kapitel.

Surbær eller "Sort røn", som nogle også kalder den (*Aronia melanocarpa*) er en rigtig god art til have- og landskabsplantninger. Arten er rigt bærbærende, og på Hjorthede Planteskoles hjemmeside kan man hente inspiration til anvendelse af de mange sunde bær i opskriften "Bedstemors surbærmarmelade".

Humøret med på arbejdet

Det står hurtigt klart, at der er både højt til loftet og plads til humor på Hjorthede Planteskole. Under besøget bliver der i hvert fald ikke sparet på hverken humoristiske bemærkninger eller latteren. Morten Jacobsen fortæller også, at det er en vigtig del af dagligdagen og noget, som er prioriteret i virksomheden. "Det er vigtigt, at man har humøret med på arbejde, og at alle kan arbejde sammen og løfte i flok", siger Morten, da vi kommer ind på det sociale aspekt af virksomheden. På Hjorthede Planteskole har man arbejdet meget med ledelse og medarbejdertilfredshed, og det har ifølge Morten Jacobsen båret frugt i form af et godt arbejdsmiljø, men også en forbedring af interne forretningsgange. "Koordinering mellem produktion og administration er et meget vigtigt element i en effektiv planteskole, og det er derfor et punkt, som vi giver megen opmærksomhed", fortæller han.

Planteskolen har fast en til to planteskolegartnerelever som en del af medarbejderstaben, da det dels bidrager til, at der i fremtiden bliver uddannet planteskolegartnere, som har den rette erfaring med sig, men også fordi det giver planteskolen mulighed for at tilbyde dygtige elever ansættelse efter endt uddannelse. "Der er et stort rekrutteringspotentiale i at have elever med som en del af virksomhedens personale", opsummerer Morten Jacobsen.

Den rigtige plante til den rigtige kunde

Det er tydeligt, at forretningsudvikling og ledelse fylder meget i virksomheden. Morten Jacobsen understreger, at for at sikre sig en plads i det aktuelle danske og europæiske marked, hvor der konkurreres om kundernes gunst, er det vigtigt at fremstå som en troværdig samarbejdspartner. "Det kræver grundig markeds-kendskab at føre en effektiv og konkurrencedygtig virksomhed. Vi er nødt til at bevise overfor vores kunder, at vi har en høj faglighed, og at vi med kontinuitet kan levere de kvalitetsprodukter, som kunderne efterspørger", fortæller Morten Jacobsen.

Adspurgt om planteskolens produktionsmål og sortering nævner Morten Jacobsen, at det er vigtigt for planteskolen, at de kan tilbyde sorteringer, som passer til kunden. "Nogle kunder har specielle ønsker til sorteringen, og så laver vi selvfølgelig en sortering, der matcher det ønske", uddyber han. Planteskolen har naturligvis et overordnet produktionsmål, som der stiles efter, men der vil qua planternes genetiske variation være en vis variation i de planter, som står overalt i planteskolens mange kilometer plantebede.

Da vi kommer ind på kendetegnene for en kvalitetsplante, giver Morten Jacobsen sit bud på nogle karakteristika, som er vigtige for at sikre en sund plante. "Generelt er der nogle få punkter, som man skal kigge efter, når man modtager en plante. Først og fremmest skal planten have et velforgrenet rodsystem, hvilket man bedst opnår ved at købe en priklet plante (dvs. en 2/1'er eller en 2/2'er). Dernæst skal planten have lige forhold mellem rod og top samt en kraftig knopsætning, og endelig skal partiet være ensartet, da det i sidste ende giver en mere ensartet kultur. Kombinerer man disse punkter, får man en vital og sund plante, der har de bedste forudsætninger for at etablere sig på arealet og komme godt fra start". 🌱